

สรุปและข้อเสนอแนะ

ผลการศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยด้านต่าง ๆ ซึ่งอาจยังผลต่อการเจริญพันธุ์ของสตรีไทย ปรากฏว่า อายุเมื่อแรกสมรสของสตรีเป็นปัจจัยทางประชากรที่สำคัญ ปัจจัยที่สำคัญทางสังคมได้แก่ระดับการศึกษาของคู่สมรส ความมั่งคั่งของครัวเรือนเป็นปัจจัยที่สำคัญทางเศรษฐกิจ และทัศนคติต่อการวางแผนครอบครัวเป็นปัจจัยที่สำคัญทางจิตวิทยา ซึ่งปัจจัยต่าง ๆ เหล่านี้มีความสัมพันธ์กับการเจริญพันธุ์ของสตรีไทย

อายุเมื่อแรกสมรสของสตรี เป็นปัจจัยทางประชากรที่มีผลต่อการเจริญพันธุ์ ซึ่งเห็นได้จากจำนวนบุตร เกิดรอด จะลดลงหากว่าสตรีเริ่มชีวิตสมรสเมื่ออายุมากขึ้น เป็นต้นว่า สตรีที่มีอายุเมื่อแรกสมรสต่ำกว่า ๑๕ ปี จำนวนบุตร เกิดรอดโดยเฉลี่ยจะเท่ากับ ๕.๔ คน และจำนวนบุตร เกิดรอดจะลดลงจนเหลือเพียง ๓.๕ คน สำหรับสตรีที่มีอายุเมื่อแรกสมรสอยู่ในระหว่าง ๒๕ ถึง ๒๙ ปี ซึ่งเป็นการพิจารณาโดยไม่คำนึงถึงอายุ ในขณะที่เดียวกันหากพิจารณาเปรียบเทียบระหว่างสตรีในหมวดอายุเดียวกัน สตรีที่มีอายุเมื่อแรกสมรสต่ำ จำนวนบุตร เกิดรอดโดยเฉลี่ยจะมากกว่าสตรีที่มีอายุเมื่อแรกสมรสสูง นอกจากนี้ยังพบวาระยะเวลาสมรสของสตรีมีความสัมพันธ์กับการเจริญพันธุ์ของสตรี โดยเหตุที่ว่าสตรีซึ่งมีระยะเวลาสมรสยาวนานกว่า จะมีจำนวนบุตร เกิดรอดโดยเฉลี่ยมากกว่า ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ส่วนถิ่นที่อยู่อาศัยนั้นปรากฏว่าไม่มีความแตกต่างในจำนวนบุตร เกิดรอดโดยเฉลี่ย ไม่ว่าสตรีจะอาศัยอยู่ในหมู่บ้านซึ่งห่างไกลจากชุมชน หรือว่าอาศัยอยู่ในตัวตลาด ทั้งนี้อาจเนื่องจากสตรีดังกล่าวมีระดับการศึกษา ความนึกคิดและคุณค่าในการดำเนินชีวิตคล้ายคลึงกัน จึงปล่อยให้ผลการเจริญพันธุ์เป็นเรื่องของธรรมชาติ

ปัจจัยทางสังคมที่สำคัญได้แก่การศึกษา ปรากฏว่าสตรีที่มีสามีมีระดับการศึกษาสูงกว่า จะมีจำนวนบุตร เกิดรอดน้อยกว่าสตรีที่สามีมีการศึกษาต่ำกว่า แต่อย่างไรก็ตามจะพบว่า จำนวนบุตร เกิดรอดกลับเพิ่มขึ้นเมื่อสามีมีการศึกษาสูงมาก อาจเป็นเพราะว่า บุคคลที่มีการศึกษาสูงมีฐานะทางเศรษฐกิจดีกว่า ทำให้สามารถเลี้ยงดูบุตร เป็นจำนวนมากได้ โดย

ไม่กระทบกระเทือนต่อเศรษฐกิจของครอบครัว สำหรับระดับการศึกษาของภรรยาก็เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ยิ่งสตรีมีระดับการศึกษาสูงขึ้น จำนวนบุตรเกิดรอดจะยิ่งลดลง ส่วนรับปัจจัยทางสังคมอื่น ๆ เช่น ศาสนาที่คู่สมรสยึดมั่นอยู่ เนื่องจากข้อมูลครั้งนี้จำนวนผู้ที่นับถือศาสนาอื่น เช่น อิสลาม คริสต์ และซุนนีย์ มีอยู่น้อยมาก จึงไม่สามารถนำมาวิเคราะห์ให้ลึกซึ้งได้ นอกจากนี้ยังพบว่า สตรีที่ทำงานนอกบ้านภายหลังการสมรสเพื่อค่าจ้างเงินเดือนนั้น มีจำนวนบุตรเกิดรอดโดยเฉลี่ย ไม่แตกต่างจากสตรีที่ไม่ทำงานนอกบ้าน อาจเป็นเพราะว่างานที่ทำนั้นส่วนใหญ่เป็นประเภทใช้แรงงาน ซึ่งไม่ต้องใช้ความรู้สูงนัก สตรีดังกล่าวจึงมีคุณลักษณะโดยทั่วไปคล้ายคลึงกับสตรีที่ไม่ทำงาน ดังนั้นจึงอาจเป็นผลให้มีแนวความคิดและพฤติกรรมต่อการให้กำเนิดบุตร เป็นไปในลักษณะคล้าย ๆ กัน

สำหรับความมั่งคั่งของครัวเรือน อันนับได้ว่าเป็นปัจจัยทางเศรษฐกิจที่สำคัญนั้น ปรากฏว่า ผู้ที่มีขนาดของเนื้อที่ที่ใช้ในการเพาะปลูก ตั้งแต่ ๕๐ ไร่ขึ้นไป มีจำนวนบุตรเกิดรอดมากกว่าผู้ที่มีเนื้อที่ในการเพาะปลูกต่ำกว่า ๑๐ ไร่ นั่นคือบุคคลที่มีขนาดของที่ดินที่ใช้ในการเพาะปลูกมากหรือเท่ากับมีฐานะทางเศรษฐกิจสูง มีจำนวนบุตรเกิดรอดมากอาจเป็นเพราะว่า การมีฐานะทางเศรษฐกิจสูงทำให้ไม่เป็นภาระสำหรับการเลี้ยงดูบุตร เป็นจำนวนมาก หรืออีกประการหนึ่ง การมีขนาดของที่ดินขนาดใหญ่ต้องการกำลังแรงงานมาช่วยในการทำมาหากิน จึงเป็นผลให้มีบุตรมากกว่าผู้ที่มีขนาดของที่ดินน้อย สำหรับอาชีพของสามีเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่ไม่มียผลต่อการเจริญพันธุ์ของสตรี ซึ่งจะเห็นได้ว่า สตรีที่สามีเป็นข้าราชการน่าจะมีจำนวนบุตรเกิดรอดน้อยกว่า เนื่องจากเป็นผู้มีโอกาสรับทราบความก้าวหน้าทางวัฒนธรรมและวิทยาการใหม่ ๆ มากกว่ากลุ่มอาชีพอื่น ๆ กลับปรากฏว่าจำนวนบุตรเกิดรอดไม่แตกต่างจากกลุ่มอาชีพอื่น อาจเป็นเพราะว่า ตัวอย่างประชากรที่เป็นข้าราชการ ครู และเสมียนในเขตชนบทนั้น มีระดับการศึกษาไม่สูงมากเท่ากับข้าราชการในเมืองใหญ่ ๆ และโดยส่วนใหญ่แล้วกลุ่มข้าราชการ ครู และเสมียน จะประกอบเกษตรกรรมเป็นอาชีพรอง ดังนั้นจึงอาจมีแนวความคิดและคุณค่าในการดำเนินชีวิตไม่แตกต่างจากบุคคลที่มีอาชีพหลัก คือเกษตรกรรมเท่าใดนัก

ทัศนคติต่อการวางแผนครอบครัวของสตรี เป็นปัจจัยสำคัญทางจิตวิทยา กล่าวคือ สตรีที่มีจำนวนบุตรเกิดรอดเป็นจำนวนมาก จะเห็นด้วยกับการวางแผนครอบครัว นอกจากนี้

เกี่ยวกับการให้ค่าเบญจตราในอนาคต จะพบว่าสตรีที่มีบุตรแล้วหลายคน จะไม่ต้องการมีบุตรเพิ่มขึ้นอีก

การศึกษาครั้งนี้จากกล่าวได้ว่า ส่วนใหญ่ของสตรีที่มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมสูงกว่า จะมีการเจริญพันธุ์ต่ำกว่า อย่างไรก็ตามจำนวนบุตร เกิดรอดจะลดลงเมื่อฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมสูงขึ้น จนถึงระดับหนึ่งแล้ว จำนวนบุตร เกิดรอดจะเพิ่มขึ้น

จากผลการศึกษานี้ ทำให้ทราบถึงปัจจัยด้านต่าง ๆ ที่มีความสัมพันธ์กับการเจริญพันธุ์ ซึ่งน่าจะเป็นพื้นฐาน สำหรับการศึกษาโดยลักษณะนี้ในแหล่งอื่นได้ แต่เนื่องจากการศึกษานี้เป็นการนำข้อมูลขั้นปฐมภูมิของโครงการวิจัยต่อเนื่องระยะยาว ๆ ของศูนย์วิจัยและฝึกอบรมทางประชากรมาทำการวิเคราะห์ ซึ่งยังมีปัจจัยอีกหลายด้านที่ยังมิได้นำมาพิจารณาในครั้งนี้ จึงควรที่จะมีการศึกษาลักษณะนี้ให้ลึกซึ้งในส่วนที่เป็นการวิจัยในเขตเมืองของโครงการวิจัยต่อเนื่องระยะยาว ๆ เพื่อเปรียบเทียบลักษณะที่แตกต่างกันระหว่างสตรีในเขตชนบทกับสตรีในเมือง นอกจากนี้ครรชนที่ไขว้ระดับทาง เศรษฐกิจและสังคม เป็นสิ่งที่ต้องพิจารณาอย่างรอบคอบ เพื่อให้การวิจัยสมบูรณ์ยิ่งขึ้น.